

นโยบายสาธารณะด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของประเทศไทย*

Public Policy on Drug Prevention and Suppression of Thailand

ศศิวิมล คำเมือง, สระเกตุ ปานเทียน, ธีรดนัย คงสิริรัตนตระกูล และภาสกร ดอกจันทร์
Sasiwimon Kummuang, Saket Panthuan, Teeradon Kongsitrattanatrakul
and Phasakorn Dokshan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: moji_social@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้ เป็นการศึกษานโยบายสาธารณะด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สาเหตุ สภาพแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่นับวันทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน แม้ว่าจะพยายามป้องกันและปราบปรามทุกช่องทางเพียงใด สถานการณ์ดังกล่าวก็ยังไม่มีการที่จะลดความรุนแรงของการแพร่ระบาดลงเลย นอกจากนี้สะท้อนให้เห็นถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีสัญญาณบ่งชี้ถึงความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติของรัฐบาล รวมถึงการวิเคราะห์การนำนโยบายของรัฐบาลไปสู่การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเสนอปัจจัยที่จะช่วยให้การนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติในปัจจุบันให้ประสบผลสำเร็จอีกด้วย

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ; การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

Abstract

This academic article was determined to study the drug suppression policy in Thailand. The objectives of this research were investigating situations of drug prevention and suppression from the past until now, causes, environmental conditions, including

*ได้รับบทความ: 9 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 8 มีนาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 5 เมษายน 2565

Received: December 9, 2021; Revised: March 8, 2022; Accepted: April 5, 2022

factors contributing to the drug epidemic that had been exponentially severe today. No matter how much the problem was prevented and suppressed with great effort in all possible ways, the critical drug epidemic did not tend to decrease significantly. At the same time, this study attempted to reflect the failure of the government's public policy implementation and analyze how the government propelled the policy to solve the problem. This research also presented the factors that affected the failure of policy implementation and offered efficient means to drive the achievement of drug prevention and suppression policies nowadays.

Keywords: public policy; drug prevention and suppression

1. บทนำ

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมยาเสพติดให้โทษของประเทศไทย ได้ให้นิยามของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น รับประทาน สูบ ดมหรือฉีดแล้ว จะก่อให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติหรือเกิดจากการสังเคราะห์ เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ (เจริญ แฉกพิมาย และคณะ, 2555) ส่วนความหมายในทางกฎหมาย หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยามีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลาและสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กลับให้รวมถึงพืช หรือส่วนของพืช

ที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสำคัญประจำบ้านบางตำรับตามที่กฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่(คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562)

ปัจจุบันปัญหายาเสพติด ถือเป็นปัญหาสังคมที่เป็นปัญหาระดับชาติ และในปัจจุบันก็ยังทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลแต่ละยุคสมัยไม่สามารถจัดปัญหานี้ให้หมดสิ้นไปจากประเทศไทย แม้ว่าจะผ่านมาก็รัฐบาลก็ตาม ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศทุกด้าน รวมไปถึงการเป็นมูลเหตุให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ยาเสพติดเป็นปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงของชาติ ลดทอนศักยภาพของประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม การแพร่ระบาดของยาเสพติดแพร่ไปยัง

บุคคลทุกกลุ่มอาชีพ ทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะในเด็ก และเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมากที่สุด

สถานการณ์การแพร่ระบาดเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ในอดีตกลุ่มคนที่ใช้ยาเสพติดจะเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน แต่ปัจจุบันกลายเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ทำให้รัฐบาลต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน จึงกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ เพราะปัญหาเสพติดถูกจัดอยู่ในปัญหาด้านความมั่นคง ที่ต้องได้รับการแก้ไขในระดับสำคัญเร่งด่วน ซึ่งถูกบรรจุอยู่ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อยการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ส่วนการรักษา ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนา ประเทศ แนวทางการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการต่อ ปัญหาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ใน ปัจจุบัน รัฐบาลสูญเสียงบประมาณมหาศาลในการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยประกาศใช้ยุทธศาสตร์แบบ หลากหลายแนวทาง (Multi-pronged approach) เพื่อจัดการกับการค้ายาเสพติด ประกอบกับใช้ แนวทางคู่ขนาน ซึ่งเป็นการให้การศึกษาและการ สร้างความตระหนักในการป้องกัน ตลอดจนการ บำบัดและการให้บริการด้านสุขภาพ สร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคมไว้ในแผนยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี ไว้ในรัฐธรรมนูญ และไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 โดยปัญหา ยาเสพติดจะเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ด้านความ

มั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น คณะผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาสถานการณ์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สาเหตุ สภาพแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่นับวันทวีความรุนแรงมากขึ้นใน ปัจจุบัน รวมถึงการวิเคราะห์การนำนโยบายของ รัฐบาลไปสู่การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวในการนำ นโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเสนอองค์ความรู้ใหม่ ที่จะเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การนำนโยบายป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติให้ประสบผล สำเร็จในประเทศไทยต่อไป

2. สถานการณ์ของปัญหาเสพติด

แนวโน้มปัญหาเสพติดในประเทศ ยังน่าเป็นห่วงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปี พ.ศ. 2562 การจับกุมผู้ต้องหาหาคดียาเสพติด พบว่า เป็นผู้ต้องหาที่มีกลุ่มอายุ 20-24 ปี สำหรับกลุ่ม อายุต่ำกว่า 19 ปีซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งที่ อยู่ในสถานศึกษาและ นอกสถานศึกษา มีผู้ต้องหา 19,002 คน คิดเป็นร้อยละ 11.77 เป็นสัญญาณบ่ง บอกว่า กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่ต้อง เฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด เพราะมีโอกาสเข้าไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการค้าและเสพยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด, 2562, หน้า 24) เมื่อพิจารณาช่วงอายุ พบว่า กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่เข้าสู่วงจรการใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นมากที่สุด กลุ่มเยาวชนที่มีอัตรา

เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ การที่จำนวนของนักโทษในเรือนจำของไทยที่ถูกคุมขัง เนื่องจากคดีที่เกี่ยวข้องกับยาบ้ามีมากถึงร้อยละ 80 ก็เป็นข้อพิสูจน์ชัดว่าการค้ายาที่เพิ่มขึ้นและราคาของยาเสพติดที่ลดลงนั้น ทำให้ความท้าทายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยยิ่งทวีคูณและรุนแรงขึ้น และยังเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทยยากแก่การป้องกันและปราบปราม ผลการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดในปี 2563 โดยภาพรวมพบว่า แม้จะมีจำนวนคดีจับกุมลดลง แต่กลับมีการตรวจยึดของกลางในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น โดยไอซ์มีการตรวจยึดเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 42.15 เฮโรอีนมีการตรวจยึดเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 231.10 และกัญชาแห้ง มีการตรวจยึดเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 55.64 และปี 2563 มีการจับกุมคดีไอซ์ เฮโรอีน และกัญชาแห้งรายสำคัญที่มีปริมาณของกลางเป็นจำนวนมากได้เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2562 เมื่อพิจารณาถึงปริมาณของกลางไอซ์และเฮโรอีนที่เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการลำเลียงไปยังพื้นที่ภาคใต้ และการส่งออกไปยังต่างประเทศ สำหรับไอซ์พบการขยายตัวของกลุ่มผู้ค้า และการแพร่ระบาดในกลุ่มผู้เสพรายใหม่เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563)

สถานการณ์ยาเสพติดในปี 2564 ยังคงมีความรุนแรงต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากและสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับปัญหาความมั่นคงอื่น จึงทำให้ยังมียาเสพติดเป็นจำนวนมหาศาลที่พร้อมจะถูกลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยผ่านช่องทางพรมแดนต่างๆ ขณะที่การบริหารจัดการเพื่อสกัดกั้น

ปราบปรามที่ชายแดนทุกด้านของหน่วยงานภาครัฐในประเทศยังขาดการบูรณาการด้านงานข่าว ส่งผลต่อการขยายผลทางการข่าวให้ทราบถึงเครือข่ายระดับโครงสร้างการค้าการจับกุมที่มีผลงานจำนวนมากจึงเป็นเพียงการจับยึดยาเสพติด ขณะที่ขบวนการยาเสพติดปรับตัวและยุทธวิธีอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างแนวร่วมสนับสนุนการลักลอบนำเข้าที่ชายแดน การหลบเลี่ยงมาตรการสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอาศัยระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และรายเล็ก ซึ่งมีผู้ประกอบการอยู่หลายรายทำการซุกซ่อนลำเลียงยาเสพติดในระยะทางไกลเข้ามาจนถึงพื้นที่ตอนในของประเทศ มีระบบแบ่งกระจายยาเสพติดลงไปถึงชุมชนหมู่บ้านทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว โดยใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสาร เพื่อทำการซื้อขาย และชำระเงิน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีแพลตฟอร์มใหม่ๆ เกิดขึ้นมาก ยากต่อการเข้าถึงและตรวจจับของหน่วยงานภาครัฐ แต่ง่ายสำหรับขบวนการผู้ค้า ผู้เสพ ตลอดจนกลุ่มเสี่ยงที่สนใจจะเข้ามาในวงการ การกระทำความผิดคดียาเสพติดซ้ำ และจำนวนคดียาเสพติดไหลทะลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ส่งผลให้จำนวนนักโทษล้นคุก (Prison crowding) นำไปสู่แรงกดดันในเชิงนโยบายด้านยาเสพติด (Criminal justice policy) ทั้งในแง่ของความพยายามที่จะบัญญัติกฎหมายใหม่ๆ ออกมาใช้บังคับและการพัฒนากฎศาสตร์และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะผลกระทบของปัญหายาเสพติดเป็นผลกระทบในระดับสังคมและประเทศชาติ และผลกระทบด้านลบที่สำคัญที่สุดที่เกิดจากปัญหา

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดก็คือ การทำให้ประเทศชาติเสียชื่อเสียง เพราะถูกมองว่าเป็นแหล่งช่องสุมยาเสพติดและแหล่งค้ายาเสพติดระหว่างประเทศที่นานาอารยประเทศจับตามอง

3. สาเหตุของปัญหาเสพติด

สาเหตุของปัญหาเสพติดในมุมมองของการพัฒนา ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นแรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเข้าสู่วงจรปัญหาเสพติด และเป็นปัจจัยจูงใจที่ทำให้ผู้เสพเข้าสู่วงจรของยาเสพติด เพราะเกิดความเข้าใจในทางที่ผิดว่าการเสพยาช่วยให้ทำงานหาเลี้ยงชีพได้นานขึ้น มีแรงทำงาน สาเหตุถัดมาคือด้านสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ผู้เสพติดมักจะอยู่ในสถานที่พักอาศัยที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรม หรืออาจเป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดที่เข้าถึงง่าย รวมไปถึงสาเหตุที่มาจากความด้อยประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐในการดูแล ปราบปรามและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และบทลงโทษและกฎหมายของไทยยังไม่เด็ดขาดพอที่จะทำให้ผู้เสพ ผู้ขายหวาดกลัว ทำให้ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยังไม่หมดไปจากประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความด้อยประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการนโยบายไปปฏิบัติ จึงเป็นสาเหตุสถานการณ์ทวีความรุนแรงมากขึ้น เพราะขาดความเกรงกลัวในบทลงโทษทางกฎหมายตามแนวคิดโครงสร้างหน้าที่ (เรื่อนแก้ว ภัทรานุประวัติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันยังเป็นปัจจัยหนุนเสริมที่สำคัญที่เป็นเครื่อง

มือในการหนุนเสริมให้ผู้เสพและผู้ค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ผ่านทาง Mobile Application ที่แพร่หลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ผู้กระทำความผิดใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมากที่สุด และเป็นตลาดในการซื้อขายยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เพราะยาเสพติดก็ถูกส่งถึงมือผู้เสพได้สะดวกง่ายดายมากขึ้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) ซึ่งจากสถิติการจับกุม ปี พ.ศ. 2562 พบว่า คดียาเสพติดผ่านทางไปรษณีย์และพัสดุภัณฑ์ ซึ่งรวมทั้งพัสดุไปรษณีย์ระหว่างประเทศและพัสดุภัณฑ์ในประเทศ พบยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562)

แม้ว่าจะมีการบูรณาการความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามแนวชายแดนก็คือ สำนักงานประสานงานด้านพรมแดนที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ก็ตามกลับปัญหาก็คือไม่มีท่าทีที่จะลดลง ความพยายามในการประสานงานระหว่างตำรวจ ศุลกากร กองทัพ ทหารเรือ และเจ้าหน้าที่ตระเวนชายแดนในภูมิภาคนำไปสู่การรวบรวมและแลกเปลี่ยนข่าวกรองเพื่อจัดการกลุ่มองค์กรอาชญากรรม การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น เครื่องเอ็กซ์เรย์ ตั้งแต่แบบพกพาไปจนถึงขนาดเท่ารถบรรทุกคือเครื่องมือทันสมัยที่ทางการไทยใช้ในการต่อต้านการค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย ส่วนปี 2563 พบว่า มีสถิติการจับกุมสารเสพติดผิดกฎหมายที่สูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่มีการปรับปรุง

กฎหมายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2562 ในการอนุญาตให้มีการใช้กัญชาทางการแพทย์และการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ม.ป.ป., หน้า 8)

กล่าวโดยสรุป สาเหตุของการแพร่ระบาดของยาเสพติดส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการด้อยประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐในการป้องกันควบคุมและป้องกัน ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้ผู้ค้าและผู้เสพมีช่องทางการติดต่อสื่อสารกันง่ายและสะดวกขึ้น ปริมาณการจับกุมผู้ค้า ผู้เสพ จึงมีมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด

4. แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย

มาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สิ่งแรกที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ บทบาทของสถาบันทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบัน โรงเรียน และสถาบันศาสนา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมิใช่หน้าที่ของคนใดคนหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่หากเป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกองค์กรในชาติที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันป้องกันและแก้ไข โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การขจัดยาเสพติดให้หมดไป แต่ละสถาบันในสังคมต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง สภาพปัจจุบันบ่งชี้ชัดว่าเด็กและเยาวชนคือกลุ่มเป้าหมายหลักของกระบวนการค้ายาเสพติด ดังนั้น 3 เสาหลักที่จะเป็นแนวป้องกันป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัว ถือเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยตรง ส่วนสถาบันชุมชน มีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะชุมชนที่มีขนาดเล็ก คนในชุมชนจะต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม และสถาบันการเมือง เป็นสถาบันที่ดูแลในเรื่องของการออกกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานด้านยาเสพติด

ดังนั้น เพื่อเป็นการทบทวนการแก้ปัญหาจึงได้มีการนำเสนอทางเลือกใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัยชุมชนและเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับความมั่นคง สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาหลายประเทศทั่วโลกต่างยกเครื่องนโยบายยาเสพติดใหม่ ซึ่งหลายแนวคิดสามารถนำไปสู่กลยุทธ์ที่มีมนุษยธรรมและมีประสิทธิผลมากกว่า การประกาศสงครามกับยาเสพติดแบบเดิมๆ ถึงเวลาแล้วสำหรับประเทศไทยที่จะทบทวนแนวคิดการปฏิรูปนโยบายยาเสพติดครั้งใหญ่

การแก้ไขปัญหายาเสพติด รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถแก้ไขปัญหาลำเร็จลุล่วง เนื่องจากปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีปัจจัยแวดล้อมที่ต้องพิจารณาและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ควรพิจารณาปัจจัยภายนอกพร้อมด้วยก่อนการตัดสินใจดำเนินนโยบายซึ่งสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการนำ

นโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ตลาดการเงินโลกไร้พรมแดน ซึ่งเป็นผลจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นทั้งปัจจัยบวกและปัจจัยลบต่อการกระทำผิดทางอาญาหรือยาเสพติด นโยบายการเปิดเสรี การเปิดเสรีของประเทศในกลุ่มอาเซียนและในประเทศอื่น ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของประชากรหรือแรงงานจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง ทั้งการเคลื่อนย้ายที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเกิดความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ โดยเฉพาะความแตกต่างด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านทักษะเป็นแรงผลักดันสำคัญในการเกิดปัญหาอาชญากรรม

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมสถาบันครอบครัวเป็นกลไกขั้นต้น ที่จะช่วยกันสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบัน มากกว่าการพึ่งพิงมาตรการการป้องกันและปราบปรามจากหน่วยงานราชการเพียงอย่างเดียว ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติคงจะไม่ใช้หน้าที่ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว สถาบันหลักทางสังคมก็มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายไปสู่ความสำเร็จได้เช่นกัน

5. แนวนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยได้ประกาศสงครามยาเสพติด และให้ผู้ใช้สารได้เข้าสู่อการรักษา เพื่อไม่ต้องรับโทษ ซึ่งในช่วงหลังการ

ประกาศสงคราม ปรากฏว่า จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดสารเสพติดในระบบมีจำนวนลดลงอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 4-5 ปี จำนวนผู้รับการบำบัดรักษาได้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แสดงให้เห็นส่วนหนึ่งได้ว่าการประกาศสงครามดังกล่าวไม่สามารถทำให้ปัญหาสารเสพติดลดลงไปได้ตลอด กระทั่งในปีพ.ศ. 2557 ได้มีประกาศคสช.108 เพื่อให้ผู้ใช้สารเสพติดที่ถูกจับกุมและอาจต้องเข้าระบบการบังคับบำบัดให้สามารถเลือกเข้ารับการบำบัดแบบสมัครใจได้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) พบการระบาดของสารเสพติดค่อนข้างหนัก ซึ่งประเทศไทยยังเป็นประเทศทางผ่านในการขนส่งสารเสพติดผิดกฎหมายไปยังประเทศที่สาม จึงเป็นเหตุให้มีการแพร่ระบาดของสารเสพติดไปตามชุมชนต่างๆ สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการปราบปรามในสื่อสังคมออนไลน์ และมุ่งเน้นที่การยึดทรัพย์ตัดวงจรสารเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562, หน้า 7-8)

นอกจากนี้ การออกแบบนโยบายยาเสพติดที่มีประสิทธิผลแล้ว ยังต้องมีกลไกในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เช่น ระบบการให้รางวัลและการลงโทษเจ้าหน้าที่ในสงครามยาเสพติดเป็นรูปแบบการบริหารที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและจังหวัดต้องทำงานให้ได้ตามเป้าหมาย ด้วยการลดจำนวนคนที่อยู่ในบัญชีดำ (blacklist) ให้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากล้มเหลวฝ่ายเจ้าหน้าที่อาจถูกลงโทษหรือหลุดพ้นจากตำแหน่ง แต่ถ้าหากสำเร็จก็จะได้รับรางวัลตามที่ประกาศไว้

ในประกาศกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจให้เจ้าหน้าที่รัฐตั้งใจปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดอย่างเคร่งครัด ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ที่รัดทรัพย์ รับสินบนหรือหาประโยชน์จากขบวนการค้ายาเสพติด ผลของนโยบายประกาศสงครามยาเสพติดในช่วงสามเดือนแรก การปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดดังกล่าวได้รับการตอบรับและการสนับสนุนที่ดีจากประชาชน จากนั้นด้วยผลพวงจากนโยบายความปราบปรามของประชาชน ตลอดจนระบบการตรวจสอบอำนาจรัฐที่ไร้ประสิทธิภาพ การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ ในช่วงเวลาการปราบปราม ได้ถูกผลักดันสู่ความเจ็บในที่สุด แต่ปัญหาเสพติดก็ยังไม่หมดไปในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบันนี้

สำหรับสำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการ “ปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ไขปัญหา” ให้ลดระดับลงอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับในช่วงปี พ.ศ. 2566-2570 จะดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นฐานนำไปสู่เป้าหมายในช่วงปี พ.ศ. 2571-2575 ที่กำหนดไว้ ภายใต้การเปลี่ยนกรอบแนวคิดความมั่นคงในรูปแบบเดิมไปสู่กรอบแนวความคิดแบบใหม่ กล่าวคือ “ความมั่นคงแบบองค์รวม” เพื่อบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคงปลอดภัยในทุกมิติการพัฒนา (คน เทคโนโลยี เครื่องมือฐานข้อมูลขนาดใหญ่) ให้สามารถรองรับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกระดับ ความรุนแรงที่มีอยู่ในปัจจุบันและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยบูรณาการส่วนราชการ

เอกชน ประชาสังคม ประเทศเพื่อนบ้านในการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ม.ป.ป., หน้า 4)

6. ปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

รัฐบาลอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประกาศสงครามกับยาเสพติด เมื่อปี 2546 ส่งผลให้มีการปราบปรามอย่างเด็ดขาด แต่กลับเป็นนโยบายที่ล้มเหลว สะท้อนถึงความล้มเหลวของนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่เน้นการเร่งรัดปราบปรามมากกว่าป้องกัน เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรมของประเทศ จนถึงวันนี้แม้เวลาจะผ่านมา 12 ปี สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงทวีความรุนแรงต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นโยบายที่ผู้ปฏิบัตินำมาบำบัดรักษาล้มเหลว ซึ่งเห็นได้จากเรือนจำทุกแห่งแออัดยัดเยียดจนแทบไม่มีที่ว่างเหลือให้นักโทษรายใหม่ อีกทั้งผู้ถูกจับกุมคดียาเสพติดส่วนใหญ่เป็น “แรงงาน” โดยเฉพาะคนยากจน ไร้การศึกษา ขาดโอกาสทางสังคม ในฐานะผู้ค้ารายย่อย เด็กส่งยา แต่กลับไม่ใช่ผู้ค้ารายใหญ่ หรือผู้ผลิตอันเป็นตัวละครสำคัญของขบวนการค้ายาเสพติดที่เป็นนายร้ายตัวจริงที่เป็นเป้าหมายหลักในการปราบปรามลงโทษอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีระบบการให้รางวัลและการลงโทษเจ้าหน้าที่ในการทำสงครามยาเสพติด กลายเป็นสิ่งปลูกเร้าให้การกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่รัฐต้องกำหนดรูปแบบการทำงานให้ได้ตัว

ชีวิตตามเป้าหมาย หากล้มเหลวจะถูกลงโทษด้วยวิธีการต่างๆ และหากสำเร็จก็จะได้รับรางวัลตามที่ประกาศไว้ในประกาศกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 แม้ว่าระบบการให้รางวัลและการลงโทษ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจให้เจ้าหน้าที่รัฐตั้งใจปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดอย่างเคร่งครัด และป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ที่ไร้ศรัทธา รับสินบนหรือหาประโยชน์จากขบวนการค้ายาเสพติด แต่ในความจริง ปัญหาการทุจริตในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่กลับขยายวงกว้าง การนำนโยบายปราบปรามยาเสพติดยังเป็นแผนการดำเนินนโยบายที่กว้าง และไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลไม่ได้ จึงทำให้เกิดหลักฐานส่วนหนึ่งของความล้มเหลวของยุทธศาสตร์ชาติอีกด้วย

ปัจจุบันปัญหาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากอดีต เพราะในปัจจุบันเป็นการต่อสู้กับภัยคุกคามที่ไม่มีแบบแผน ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ เครือข่ายก่อการร้ายข้ามชาติ และสงครามไซเบอร์ ถือเป็นประเด็นความเสี่ยงต่อการบริหารประเทศที่รัฐบาลสมัยประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงนำไปสู่การวางแผนทางวิธีปฏิบัติด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขึ้น ภายใต้การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งเป็นแผนระดับที่ 3 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 นอกจากแล้วยังได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2562-2565) ต้องยอมรับว่ากระบวนการทางกฎหมายของประเทศไทยต่อการ

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นไปตามสภาวะที่ว่า “วุ่นวายแล้วล้อมคอก” แต่ไม่ได้ดำเนินการตามสภาวะที่ว่า “ป้องกันไว้ ดีกว่าแก้” จึงเป็นมูลเหตุให้การดำเนินนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเกิดความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับนโยบายโดยสิ้นเชิงมาโดยตลอด ถือว่าสะท้อนทั้งคนและหน่วยงานที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ถือเป็นความล้มเหลวในการทำหน้าที่เชิงระบบ หากพิจารณาจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) ในประเด็นความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในราชอาณาจักร พบว่านโยบายการแก้ปัญหาเสพติดของรัฐบาล พบว่าแผนการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดล้มเหลว เพราะเป็นแผนงานที่กว้าง ใช้ระยะเวลานาน และไม่มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน วิธีแก้ปัญหาผู้ติดยาเสพติดถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ลอกการบ้านรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งประกาศนโยบายแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติที่ว่า ‘ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย’ ขึ้นต้นทุ้งชื้อยุทธศาสตร์ชาติมาแก้ปัญหาเสพติด แม้แต่แสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ยังมองไม่เห็น

แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564 กลับไม่มีความเปลี่ยนแปลงให้ต่างจากเดิมเท่าใดนัก โดยเน้นไปที่การมองปัญหาเสพติดเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติเป็นหลัก และมุ่งยึดทรัพย์ตัดวงจรเครือข่ายยาเสพติด สืบเส้นทางการเงินไปให้ถึงต้นตอ ประกอบกับระบบการให้รางวัล ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แก้ไขระเบียบให้รางวัลนำจับขบวนการยา

เสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐเพิ่มขึ้น การแก้ปัญหาเสพติดต่อการบริหารงานภาครัฐ คติยาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูง และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่นๆ เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ปัญหาเสพติดได้ก่อให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่ การรับสินบน การกลั่นแกล้งรีดไถ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำ ความผิดซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความไม่ศรัทธา และเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ประจวบ แหลมหลัก และคณะ, 2557, หน้า 3-13)

ดังนั้น การขับเคลื่อนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นโยบายที่ดำเนินการควรเป็นนโยบายที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในเชิงป้องกันมากกว่าการปราบปราม “ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน” ถือเป็นอีกนโยบายหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมการดำเนินงานในหลายภาคส่วนเป็นยุทธศาสตร์เพื่อป้องกันจุดอ่อน 5 ด้านภายในประเทศ ส่วนการป้องกันและปราบปรามระหว่างประเทศ ต้องอาศัยกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ จะส่งผลดีให้แต่ละประเทศที่มีปัญหาเสพติดได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสามารถให้ความช่วยเหลือระหว่างกันได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพด้วย

7. สรุป

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญที่มีหลายองค์ประกอบเกี่ยวข้อง การแก้ไขปัญหามันต้องยึดหลักการทำงานแบบเข้าใจ เข้าถึง

พัฒนา โดยเข้าใจรากเหง้าของปัญหาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลพยายามหาแนวทางป้องกันและปราบปรามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากนั้นเข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเครือข่าย นอกจากนี้ยังมีการวางแผนและทบทวนการพลิกโฉมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การสร้างจิตสำนึกให้คนสารภาพผิดเพื่อแลกกับการพ้นโทษและไม่ถูกดำเนินคดี เป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่น่าสนใจในการปรับเปลี่ยนกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และหัวใจหลักของการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์อยู่ที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะมีความชัดเจนในการแก้ไขปัญหามันและบูรณาการความร่วมมือมากน้อยเพียงใด ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมักพยายามหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด เบี่ยงประเด็นในการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนเอง จึงทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของไทยยังคงย่ำอยู่กับที่เสมอ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดล้มเหลว ส่วนสำคัญคือ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในการกำหนดนโยบาย จนทำให้ขาดความต่อเนื่องในการนำนโยบายไปปฏิบัติอีกด้วย

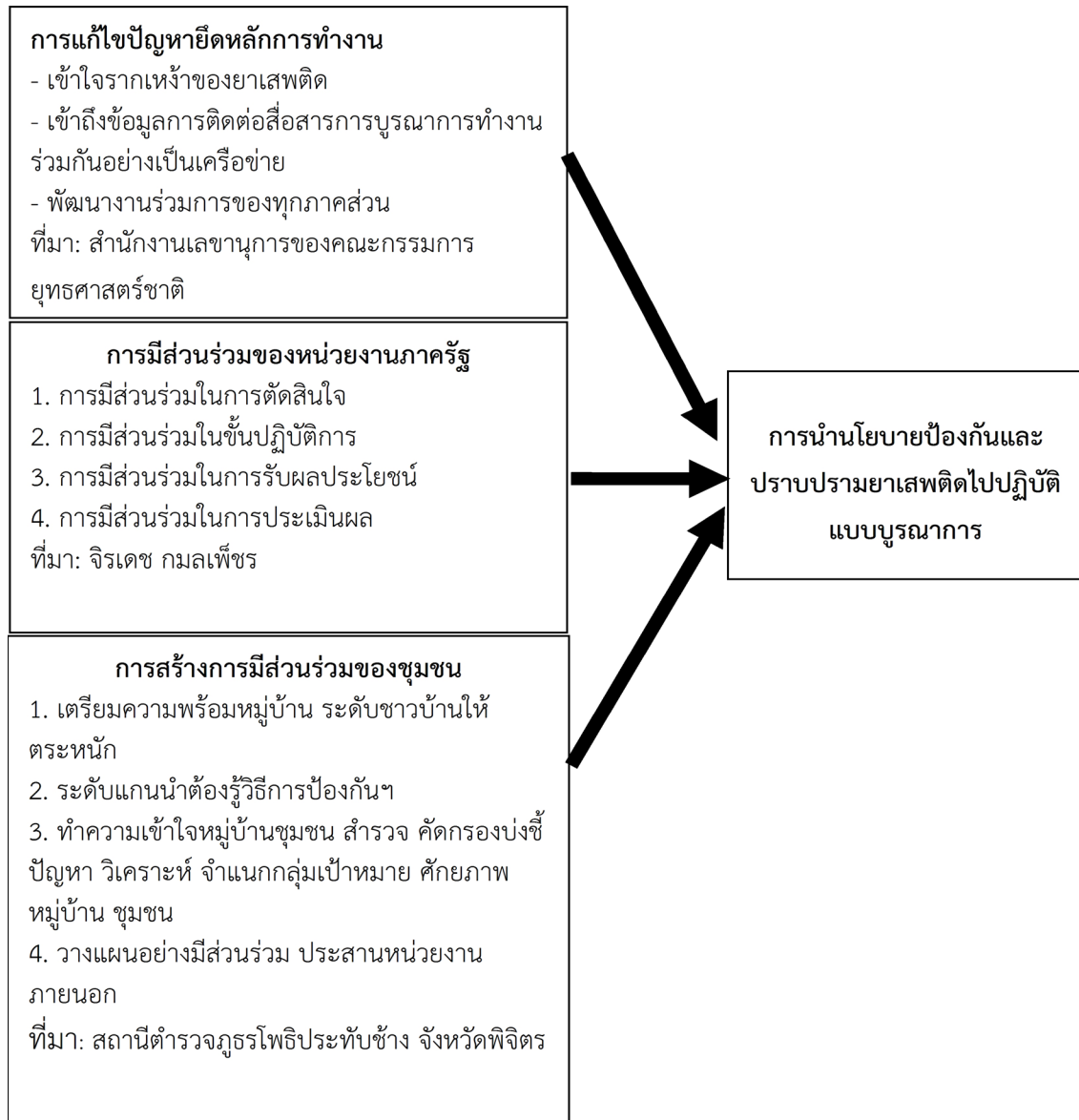
8. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ พบว่า การปฏิบัติการแก้ไขปัญหามันมีช่องว่างที่ทำให้การแก้ไขปัญหามันไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ยังขาดการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการความร่วมมือ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นยังคงเป็น

ปัญหาเรื้อรังที่ไม่สามารถแก้ไขได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การทบทวนนโยบายและการทำความเข้าใจ เข้าถึง ก่อนกำหนดนโยบายไป

ปฏิบัติควบคู่กับการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จิระเดช กมลเพ็ชร. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน ตามแนวชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- เจริญ แฉกพิมาย และคณะ. (2555). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ประจวบ แหลมหลักและคณะ. (2557). ปัญหาเสพติดในสังคมไทยมุมมองทางสังคมวิทยา. วารสารการพยาบาล การสาธารณสุข และการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา, 15(3), 3-13.
- เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. (ม.ป.ป.). ปัญหาเสพติด: มุมมองทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สถานีตำรวจภูธรโพธิ์ประทับช้างจังหวัดพิจิตร. (2564). คู่มือโครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2564. พิจิตร: สถานีตำรวจภูธรโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2562. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- _____. (2563). ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ สำนักปราบปรามยาเสพติด รายงานประจำปี 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- _____. (ม.ป.ป.). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563-2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน.